

Nr 59.*Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner om restitution av skatt å bensin, som förbrukas vid jordbruket till bensindrivna traktorer.*

I de inom riksdagen väckta, till bevillningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I: 103 av herr *Ivar Nilzon* m. fl. och II: 139 av herr *Svensson* i Stenkyrka m. fl. har hemställts, »att riksdagen måtte bemyndiga Kungl. Maj:t att — i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder som tillämpats vid restitution av tilläggsskatten å bensin som förbrukats vid jordbruket till driften av bensindrivna traktorer under år 1950 — förordna om restitution med 20 öre per liter av den enligt 1929 års förordning utgående skatten å bensin, som från och med den 1 januari 1952 och tills vidare förbrukas vid jordbruket till bensindrivna traktorer».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för det i motionerna framställda yrkandet, får utskottet, i den mån redogörelse härför icke lämnas i det följande, hänvisa till motionen II: 139.

Beskattningen av bensin regleras genom förordningen den 3 maj 1929 (nr 62) om särskild skatt å bensin och motorsprit (jfr SFS 1948: 368). Skatten å bensin — som ursprungligen utgick med 6 öre för liter och där- efter successivt höjts — har under tiden den 1 januari 1946—den 31 december 1950 utgjort 18 öre för liter.

Enligt förordningen den 5 mars 1948 (nr 81) om tilläggsskatt å bensin utgick — utöver nyssnämnda skatt av 18 öre för liter — från och med den 1 april 1948 till och med den 31 december 1950 tilläggsskatt å bensin med 27 öre för liter. De i 1929 års förordning meddelade bestämmelserna rörande skatt å bensin tillämpades jämväl i fråga om tilläggsskatten.

Genom förordning den 2 juni 1950 (nr 414), vilken trätt i kraft den 1 januari 1951, har den särskilda skatten å bensin enligt 1929 års förordning fastställts till 25 öre för liter. Samtidigt upphävdes nyssnämnda förordning den 5 mars 1948 (nr 81) om tilläggsskatt å bensin.

Rätten till restitution av skatt å bensin regleras i 5 § 1929 års förordning. Enligt vad i nämnda paragraf stadgas må restitution av skatt åtnjutas i följande fall, nämligen:

a) för bensin eller motorsprit, som i oförändrat skick utföres till utrikes ort eller svensk frihamn;

b) för bensen eller motorsprit, som med eller utan tillsats av annat ämne användes för framdrivande av tåg eller fordon å järnväg eller av luftfartyg, härunder inbegripet start av icke motordrivet flygplan, eller av motorbåt vid yrkesmässigt utövande av fiske;

c) för bensen och motorsprit, som vid tillverkning av motorer användes för avprovning av motorer å provbädd eller annan dylik anordning utan att därvid transportmedel framföres; samt

d) för bensen, som med eller utan tillsats av annat ämne användes för annat tekniskt ändamål än motordrift.

I 6 § 1929 års förordning föreskrives, att restitution i det under a) angivna fallet må åtnjutas allenast för så vitt utförseln omfattar en myckenhet av minst 500 liter bensen eller motorsprit på en gång. Vidare stadgas i samma paragraf, att restitution i fall som avses under b)—d) må åtnjutas allenast i den omfattning och på de villkor Konungen bestämmer, samt att — där beträffande förbrukning av bensen inom viss näringsgren ur kontrollsynpunkt eller eljest på grund av särskilda omständigheter hinder möter mot restitution — Konungen äger föreskriva, att i stället återbäring skall ske sålunda, att visst med hänsyn till beräknad förbrukning bestämt belopp skall efter förordnande av Konungen eller myndighet, som Konungen bestämmer, användas för näringsgrenens främjande.

I kungörelsen den 26 juni 1948 (nr 370) med tillämpningsföreskrifter till förordningen den 3 maj 1929 (nr 62) om särskild skatt å bensen och motorsprit har Kungl. Maj:t meddelat närmare bestämmelser angående återbäring av sådan skatt.

Rätt till restitution av tilläggsskatt å bensen, som förbrukats vid jordbruket till bensindrivna traktorer, har enligt särskilda av riksdagen gjorda medgivanden förelegat under tiden den 1 april 1948—den 31 december 1950.

Frågan om rätt till restitution av skatt för bensen har varit föremål för prövning såväl vid 1948 som vid 1949, 1950 och 1951 års riksdagar.

Rörande behandlingen av frågan vid 1948 och 1949 års riksdagar tillåter sig utskottet hänvisa till bevillningsutskottets betänkanden nr 23/1948 och nr 42/1949.

Vid 1950 års riksdag hemställdes i proposition nr 178 om förlängning av bemyndigandet att förordna om restitution av tilläggsskatten å bensen, som förbrukats vid jordbruket till bensindrivna traktorer. I anslutning till propositionen väcktes ett flertal motioner med yrkanden om utvidgad restitutionsrätt för bland annat bensen, som använts i jordbrukets drift. Nämda proposition och motioner upptogs av 1950 års bevillningsutskott till behandling i betänkande nr 66. Efter att ha redogjort för motionsyrkandena anförde utskottet bl. a. följande:

»Såsom förut nämnts har i de likalydande motionerna I: 457 och II: 550 yrkats, att riksdagen måtte bemyndiga Kungl. Maj:t att från och med den 1 juli 1950 förordna om restitution av såväl tilläggsskatten som den ordinarie skatten på bensen som användes i bl. a. jordbruksdriften och trädgårds-

odlingen, vilken restitution skulle ske i enlighet med vad som föreslagits i det tidigare berörda sakkunnigbetänkandet den 30 november 1949 dock med vissa smärre jämkningar. Detta sakkunnigförslag, som motionärerna sålunda anse böra i huvudsak godtagas, har emellertid under remissbehandlingen utsatts för åtskillig kritik, och departementschefen har för sin del uttalat, att förslaget icke utan en tidskrävande överarbetning kunde läggas till grund för lagstiftning i ämnet. Även utskottet är av den mening, att förslaget icke kan utan ytterligare överväganden genomföras. Utskottet finner sig därför icke kunna tillstyrka att en restitutionsrätt nu införes för jordbruksdrift och trädgårdsodling i enlighet med vad som föreslagits i nyssnämnda två motioner.

Emellertid har utskottet — i anslutning till motionen I: 458 — närmare övervägt, huruvida det icke kunde anses motiverat att för jordbrukets del, utan ytterligare uppskov, genomföra en mera begränsad restitutionsrätt, nämligen såvitt angår den ordinarie skatten å bensin som användes vid jordbruket till bensindrivna traktorer.

Mot en sådan ordning kan måhända göras gällande, att, om statsmakterna skulle anse det lämpligt med en utvidgning av nu gällande bestämmelser om rätt till restitution av den ordinarie bensinskatten, detta spörsmål bör upptagas till omprövning i hela sin vidd och icke genomföras på ett begränsat område.

Häremot kan till en början erinras, att jordbruket i fråga om restitutionsrätten till bensinskatt redan kommit att intaga en särställning. Därtill kommer, att enligt utskottets uppfattning särskilda omständigheter motivera, att skatten å den bensin som användes vid jordbruket till bensindrivna traktorer, utan ytterligare undanskjutande av frågan härom, göres till föremål för restitution. Av den i ärendet föreliggande utredningen framgår nämligen, att bensintraktorer äro väsentligt överlägsna fotogentraktorer i jordbruksdrift; bensindriften medför sålunda högre effekt vid traktorns utnyttjande, sparar bränsle och smörjolja samt är på grund av bensintraktorernas enklare skötsel mera arbetsbesparande. Dessutom ställa sig bensintraktorerna billigare i inköp än fotogentraktorerna. Ur nationalekonomisk synpunkt skulle det vara till fördel för landet om en allmän övergång kunde ske från fotogen- till bensintraktorer; bland annat skulle besparingar kunna ske i fråga om utländsk valuta som erfordras för inköp av fotogentraktorer och av drivmedel till traktordriften. Därest ej beskattningen av bensin som förbrukas i jordbruksdrift med det snaraste borttages, torde bensintraktorerna komma att till största delen försvinna från jordbruket; och detta skulle betyda att för jordbruket komme framdeles att anskaffas dyrbarare maskiner än nödvändigt, att dessa maskiner även komme att bliva mindre effektiva och att en önskvärd rationalisering av jordbruket förhindrades.

Vidare må framhållas, att ett borttagande av bensinbeskattningen på detta begränsade område skulle medföra en reducering av de i jordbrukskalkylen ingående utgiftsposterna — bl. a. för kapital- och räntekostnader samt för inköp av drivmedel — varför en restitutionsrätt skulle nedbringa jordbrukets kostnader.

Enligt inför utskottet lämnade upplysningar har det hittillsvarande systemet för restitution av tilläggsskatten å bensin till jordbrukets bensindrivna traktorer i stort sett fungerat tillfredsställande, jämväl under tiden efter det att bensinransoneringen upphört. Ej heller synas administrationskostnaderna för detta system ha uppgått till några större belopp.

Därest omedelbara åtgärder vidtoges för att införa en restitutionsrätt i fråga om den ordinarie bensinskatten, på sätt yrkats i motionen I: 458,

skulle även den fördelen uppkomma, att hittills vunna erfarenheter vid restitution av tilläggsskatten skulle kunna bättre utnyttjas och vidgas än om den föreslagna restitutionsrätten skulle komma till stånd först i ett senare sammanhang. Vid ett dröjsmål med restitutionsrättens genomförande skulle även den nu uppräpnade personalen vid länsstyrelserna och statens jordbruksnämnd komma att inriktas på andra uppgifter samt fullständigandet och effektiviseringen av de hittills uppbyggda kortregistren avbrytas.

Såsom ytterligare skäl för statsmakterna att snarast möjligt medgiva rätt till restitution i den begränsade omfattning varom här är fråga vill utskottet särskilt framföra, att de påtalade olägenheterna med bensinbeskattningen icke kunna undanröjas genom kollektiv restitution och att i Danmark ett individuellt restitutionsförfarande på detta område ansetts kunna genomföras.

I enlighet med vad sålunda anförts tillstyrker utskottet, att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att — i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder som tillämpats vid restitution av tilläggsskatt å bensin, som förbrukats vid jordbruket till bensindrivna traktorer under första halvåret 1950 — förordna om restitution av den ordinarie skatten å bensin, som förbrukas för nu nämnda ändamål. Denna restitutionsrätt torde lämpligast böra vinna tillämpning från och med den 1 januari 1951 och gälla tills vidare utan någon tidsbegränsning.

Därest den av utskottet nu föreslagna restitutionsrätten genomföres, framstår det såsom särskilt angeläget att frågan om restitution av skatt för bensin, som vid jordbruket användes för andra ändamål än för bensindrivna traktorer eller för körning på allmän väg, blir löst. Utskottet förordar därför att en översyn snarast kommer till stånd av det senast avgivna sakkunnigbetänkandet i dessa delar. Vid en sådan översyn torde åtminstone i viss utsträckning kunna utnyttjas erfarenheterna av det hittills tillämpade restitutionsförfarandet. Vidare torde det vara av intresse att tidigare verkställda undersökningar av möjligheterna att tillhandahålla färgad, skattefri bensin fullföljas. — — —

Vad angår de likalydande motionerna I: 164 och II: 198 utmynna dessa i en hemställan om utredning av frågan om utvidgad rätt till restitution av skatt för bensin som användes inom industrien. Då utskottet, enligt vad förut anförts, funnit sig böra tillstyrka en översyn av bestämmelserna om restitution av skatt för bensin, som förbrukats vid jordbruket, torde det vara lämpligt att vid sagda översyn behandlas jämväl de spörsmål som berörts i förevarande två motioner.

Med hänsyn härtill och då för utskottet upplysts att åtskilliga andra restitutionsspörsmål föreligga, som kräva närmare undersökning, torde den av utskottet förordade översynen av rätten till restitution av skatt för bensin böra göras allsidig och förutsättningslös. Samtidigt vill utskottet emellertid understryka att, då vad utskottet föreslagit i fråga om rätten till restitution av skatt för bensin, som användes till jordbrukets bensindrivna traktorer, måste anses såsom en provisorisk lösning, det är angeläget att översynen sker snarast möjligt.»

Bevillningsutskottet hemställde i sagda betänkande bl. a., att riksdagen måtte bemyndiga Kungl. Maj:t att — i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder som tillämpats vid restitution av tilläggsskatten å bensin, som förbrukats vid jordbruket till bensindrivna traktorer under första halvåret 1950 — förordna om restitution av den enligt 1929 års förordning utgående skatten å bensin, som från och med den 1 januari 1951 och tills vidare

förbrukades vid jordbruket till bensindrivna traktorer, ävensom i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte, med beaktande av vad utskottet i betänkandet anfört, skyndsamt föranstalta om en allsidig och förutsättningslös utredning angående rätten till restitution av skatt å bensin samt för riksdagen framlägga de förslag vartill utredningen kunde föranleda.

Vid bevillningsutskottets betänkande fanns fogad en av herr Olsson i Gävle m. fl. avgiven *reservation*. Reservanterna ansågo, att bevillningsutskottets yttrande i betänkande nr 66 bort i nu förevarande hänseende haft följande lydelse:

»Beträffande spørsmålet om rätt till restitution av skatt å bensin som förbrukas i jordbruket ha, såsom förut antytts, i flera av de förut omnämnda motionerna framställts yrkanden, vilka gå avsevärt längre än vad i propositionen föreslagits. Sålunda har yrkats i de likalydande motionerna I: 457 och II: 550, att riksdagen måtte bemyndiga Kungl. Maj:t att från och med den 1 juli 1950 förordna om restitution av såväl tilläggsskatten som den ordinarie skatten på bensin som användes i bl. a. jordbruksdriften och trädgårdsodlingen, vilken restitution skulle ske i enlighet med vad som föreslagits i det tidigare berörda sakkunnigbetänkandet den 30 november 1949 dock med vissa smärre jämkningar. Vidare har i motionen I: 458 hemställts bl. a. att riksdagen måtte besluta att bemyndiga Kungl. Maj:t att — i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder, vilka tillämpats vid restitution av tilläggsskatt å bensin som förbrukats vid jordbruket till bensindrivna traktorer under år 1949 — förordna om restitution av all skatt å bensin som förbrukas vid jordbruket till bensindrivna traktorer under tiden den 1 januari 1950—den 30 juni 1951.

Därjämte må erinras om att i de likalydande motionerna I: 164 och II: 198 hemställts om utredning i syfte att utvidga den för industrien gällande rätten till restitution av bensinskatt.

I anledning av dessa yrkanden vill utskottet erinra om de svårigheter som, enligt ett flertal undersökningar under de senaste årtiondena, föreligga då det gällt att utforma ett förslag till restitution av skatt å bensin, använd inom jordbruket. Slutresultatet av dessa undersökningar har städse blivit, att någon praktisk lösning av restitutionsfrågan icke kunnat anvisas, varför frågan varje gång fått falla. Vidare må hänvisas till vad som förekom vid 1948 års riksdag i samband med införandet av tilläggsskatten å bensin, vilken tilläggsskatt medförde en höjning av bensinbeskattningen från 18 till 45 öre för liter. Enligt vad 1948 års bevillningsutskott anförde ansåg utskottet sig icke kunna anvisa någon slutgiltig lösning av frågan om rätt till restitution av skatt å bensin, som användes för jordbrukets drift, utan denna fråga borde göras till föremål för närmare utredning. Samma bevillningsutskott framhöll emellertid vidare att — med hänsyn bl. a. till en då verkställd import av bensindrivna traktorer från England — det syntes angeläget att restitutionen av skatt å bensin för nyssnämnda ändamål medgäves åtminstone i viss utsträckning redan från och med den 1 april 1948, och utskottet förordade därför, att riksdagen måtte bemyndiga Kungl. Maj:t att — därest det skulle visa sig praktiskt möjligt att genomföra en individuell restitution av tilläggsskatten å bensin som förbrukats vid jordbruket till bensindrivna traktorer — förordna om sådan restitution under en närmare angiven tidsperiod. Dessa uttalanden och förslag godkändes av 1948 års riksdag.

Av vad 1948 års bevillningsutskott sålunda anförde framgår att utskottet, såvitt angår omfattningen av rätten till restitution av skatt å bensin för

jordbruksdrift, uppdrog en markerad skillnadslinje mellan den ordinarie skatten och tillägsskatten å bensin; för jordbrukets bensindrivna traktorer förordades alltså en fullständig restitution av tillägsskatten medan däremot den ordinarie skatten fortfarande skulle utgå med sitt fulla belopp.

Den av 1948 års riksdag begärda utredningen av frågan om rätt till restitution av skatt för bensin, som användes för jordbruksdrift, har numera kommit till stånd genom det förut omnämnda sakkunnigbetänkandet den 30 november 1949. I detta betänkande har föreslagits, att en fullständig restitutionsrätt skulle införas — efter ett flertal olika system — i fråga om skatten för all bensin, som förbrukades vid jordbrukets drift dock med undantag för körning å allmän väg. I betänkandet ha vidare behandlats möjligheterna att genomföra en restitutionsrätt på flera andra områden. Beträffande detta betänkande har emellertid föredragande departementschefen i propositionen nr 178 erinrat om den kritik, som under remissbehandlingen riktats mot betänkandet, och departementschefen har vidare uttalat, att han — utan att taga ställning till frågan om det principiellt berättigade i kravet på restitution för de i betänkandet behandlade spörsmålen — kommit till den uppfattningen, att betänkandet i vart fall icke kunde utan en tidskrävande överarbetning läggas till grund för lagstiftning i ämnet.

Jämväl utskottet, som tagit närmare del av innehållet i nyssnämnda sakkunnigbetänkande och de däröver avgivna remissutlåtandena, anser de i betänkandet framlagda förslagen ogenomförbara, särskilt med hänsyn till omöjligheten att upprätta en kontroll över restitutionen och även på grund av den stora administrativa apparat som säkerligen skulle bli erforderlig för ett ur allmän synpunkt godtagbart handhavande av restitutionsärendena. Utskottet kan därför icke biträda de yrkanden om ett omedelbart genomförande av betänkandet, som framställts i de likalydande motionerna I: 457 och II: 550.

Utskottet anser sig emellertid icke böra stanna vid enbart ett avstyrkande av de föreliggande yrkandena om införande av rätt till restitution av den ordinarie skatten på bensin. Utskottet anser nämligen, att frågan om rätt till restitution av all skatt för bensin som användes inom jordbruket är, åtminstone sett på längre sikt, av stor betydelse icke endast för jordbruket såsom sådant utan även för landet i dess helhet. Utskottet har sålunda ett positivt intresse för att jordbrukets restitutionsfråga blir löst på ett ändamålsenligt sätt. Samma intresse hyser utskottet även till frågan om rätt till restitution av skatt för bensin som användes för andra ändamål än för framdrivande av fordon å allmän väg, exempelvis inom industrien, skogsbruket och försvarsväsendet. Då en definitiv lösning av samtliga restitutionsspörsmål får anses vara en angelägen uppgift för statsmakterna och då — såsom jämväl departementschefen anfört — dessa spörsmål kräva ytterligare undersökningar, förordar utskottet att en allmän översyn verkställs av nu gällande bestämmelser om rätt till restitution av bensinskatt. Vid en sådan översyn, som bör med det snaraste komma till stånd, torde böra beaktas de anspråk på restitutionsrätt, som anförts eller komma att anföras från bl. a. olika områden av näringslivet, dock torde vid översynen i första hand jordbrukets restitutionsproblem böra göras till föremål för utredning. Något hinder bör alltså icke föreligga, att den av utskottet förordade översynen genomföres i olika etapper.

Utskottet har därefter att taga ställning till det i motionen I: 458 framförda yrkandet, att riksdagen måtte bemyndiga Kungl. Maj:t att genomföra en restitutionsrätt med avseende å den *ordinarie* skatten på bensin som användes vid jordbruket till bensindrivna traktorer.

Såsom nyss anförts har utskottet ett bestämt intresse för att frågan om

rätten till restitution av skatt för bensin, som användes för — bland annat — jordbrukets drift, löses med det snaraste; denna inställning hyser utskottet icke minst i fråga om skatten å bensin till jordbrukets bensindrivna traktorer. Utskottet vill sålunda erinra om att utskottet i detta betänkande förordat en allmän översyn av lagstiftningen på förevarande område.

Å andra sidan måste verkligt övertygande skäl förebringas för att utskottet skall kunna intaga den ståndpunkten, att — samtidigt som en allmän översyn tillstyrkes på ett visst område — utskottet i fråga om en begränsad sektor av samma område föreslår omedelbara åtgärder, vilka kunna föregripa det slutliga resultatet av den allmänna översynen. Enligt utskottets mening synes det diskutabelt, huruvida några dylika omedelbara åtgärder verkligen kunna anses påkallade. Då restitutionsfrågan behandlades vid 1948 års riksdag gjordes inga utfästelser från riksdagens sida beträffande den ordinarie skatten. Att ett till omfattningen och tiden begränsat bemyndigande för Kungl. Maj:t att restituera tilläggsskatten den gången lämnades av riksdagen berodde huvudsakligen på att den av krisförhållandena betingade skärpningen av bensinbeskattningen kom att sammanfalla med en just då omfattande och för landets försörjning betydelsefull import av bensindrivna traktorer från England. Dessutom är att märka att den *ordinarie* bensinskatten hela tiden utgått för bensin som använts till bensindrivna traktorer. Då på förevarande område hittills icke förekommit annat än att tilläggsskatten borttagits, räknat från och med 1951 års ingång, föreligger i själva verket icke någon anledning att nu upptaga till behandling frågan om eventuell restitution av den ordinarie bensinskatten. Utskottet bortser härvid från att sistnämnda skatt den 1 januari 1951 kommer att höjas med 7 öre för liter; utskottet anser nämligen att denna höjning — även om den betyder en ökad skillnad i driftkostnaderna för bensin- och fotogendrivna traktorer — i allt fall innebär i huvudsak endast en anpassning av skattens nominella belopp efter den högre allmänna prisnivå som uppkommit efter år 1945 då den nu gällande skattesatsen fastställdes.

Vidare vill utskottet framhålla att, såvitt framgår av de för utskottet tillgängliga siffrorna rörande antalet bensindrivna traktorer, någon minskning av detta antal icke inträtt under tiden efter den 1 april 1948, då tilläggsskatten på bensin med undantag för bensinen till nyssnämnda traktorer infördes. Det synes icke vara anledning förmoda, att antalet bensindrivna traktorer kommer att reduceras, därest — liksom hittills — den ordinarie skatten får utgå i förevarande fall även i fortsättningen intill dess den allmänna översynen av restitutionslagstiftningen inom en snar framtid blivit genomförd.

Inom utskottet har gjorts gällande, att ett borttagande även av den ordinarie skatten för bensin som användes till bensindrivna traktorer vid jordbruket skulle få betydande återverkningar på jordbrukskalkylen i så måtto, att jordbrukets kostnader skulle på flera punkter kunna reduceras. I anledning härav vill utskottet framhålla, att återverkningarna på jordbrukskalkylen i kostnadsreducerande riktning knappast kunna inträda omedelbart vid ett totalt borttagande av bensinskatten, eftersom en mera allmän övergång till bensindrivna traktorer icke kan ske från en dag till annan utan kommer att taga en längre tid i anspråk. Samma synpunkt äger på motsvarande sätt giltighet vid bedömandet om riskerna för en övergång från bensin- till fotogendrift, därest icke det i motionen I:458 framställda önskemålet omedelbart tillgodoses. Även om den ordinarie bensinskatten kvarstår efter den 31 december 1950 kommer därför icke, såvitt utskottet kan finna, någon mera omfattande förändring i jordbrukets traktorbestånd att inträda. Däremot skulle ett bifall till sagda motion omedelbart få det

synliga resultatet, att statsverket för restitutionens genomförande åsamkas en utgift av omkring 1,5 miljoner kronor för år räknat.

Slutligen kan utskottet icke bortse ifrån att ett omedelbart genomförande av den motionsledes påyrkade rätten till restitution av den ordinarie skatten för bensin till jordbrukets bensindrivna traktorer skulle för en viss kategori yrkesutövare betyda ett gynnande som kan väcka berättigade erinringar från andra yrkesutövarers sida.

Med hänsyn härtill och med understrykande av att ett bifall till motionen I: 458 skulle innebära, att riksdagen fattade beslut i en sakfråga och samtidigt påyrkade, att en utredning skulle göras om möjligheterna att praktiskt lösa bl. a. samma sakfråga, anser utskottet sig icke kunna nu förorda bifall till nämnda motion. — — —

Vad angår de likalydande motionerna I: 164 och II: 198 utmynna dessa i en hemställan om utredning av frågan om utvidgad rätt till restitution av skatt för bensin som användes inom industrien. Då utskottet, enligt vad förut anförts, funnit sig böra tillstyrka, att en allmän översyn verkställs av gällande bestämmelser om rätt till restitution av bensinskatt, böra självfallet — på sätt utskottet i det föregående antytt — nu förevarande yrkanden övervägas i samband med nämnda översyn. Yrkandena i fråga torde få anses besvarade genom vad utskottet sålunda föreslagit.»

Reservanterna voro sålunda av den uppfattningen att någon omedelbar restitutionsrätt för den ordinarie skatten å bensin, som använts i jordbrukets drift till bensindrivna traktorer efter den 1 januari 1951, icke för det dåvarande borde medgivas. Däremot ansågo reservanterna i likhet med majoriteten, att en utredning borde igångsättas. I enlighet härmed hemställdes i reservationen att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte skyndsamt föranstalta om en allmän översyn av bestämmelserna om rätt till restitution av skatt å bensin som förbrukades för andra ändamål än för trafik på allmän väg — därvid i första hand restitutionsrätten i fråga om vid jordbruket använd bensin borde omprövas — samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill denna översyn kunde föranleda.

Riksdagen godkände vad i reservationen anförts samt biföll vad däri förordats (skrivelse nr 420).

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 februari 1951 har statsrådet och chefen för finansdepartementet den 6 mars samma år tillkallat en särskild utredningsman med uppdrag att verkställa en allmän utredning rörande beskattningen av motorfordonstrafiken.

Efter en erinran om riksdagens förenämnda skrivelse nr 420 uttalas i direktiven för utredningen bland annat följande:

»Genom riksdagens nyss angivna hemställan om översyn av restitutionsbestämmelserna för bensinskatt har på nytt aktualiserats frågan, huruvida icke tidpunkten är inne att verkställa en allmän utredning rörande beskattningen av motorfordonstrafiken. Enligt min mening bör en sådan utredning nu komma till stånd.

Utgångspunkten för utredningen bör vara att som allmän riktlinje fortfarande skall gälla att motorfordonstrafiken genom särskild beskattning gäldar den kostnad, som den orsakar vägväsendet. Avvikelser i olika hän-

seenden från denna princip förekomma redan nu och äro måhända påkallade också i fortsättningen. Utredningsuppgifterna komma sålunda att omfatta undersökningar av vägväsendets utbyggnads- och underhållsbehov på något längre sikt och de praktiska möjligheterna att med hänsyn till arbetskraftläget och andra faktorer tillgodose dessa behov ävensom en avvägning av motorfordonstrafikens tillbörliga andel i de framtida vägkostnaderna bl. a. i förhållande till övriga trafikantgrupper.

I fråga om fördelningen av beskattningen på motorfordonen och på bensen tala flera skäl för att man gör en ny avvägning mellan dessa två beskattningsformer med sikte på att överföra en större del av skattebördan på motorfordonen. Härigenom skulle de svårigheter, som det nuvarande relativt höga bensenpriset förorsakar på andra områden än den egentliga vägtrafikens, i någon mån kunna elimineras. En sådan omläggning av beskattningen synes motiverad även med hänsyn till den ökade användningen av tunga lastbilar drivna med dieselolja och andra lågbeskattade drivmedel.

Härtill kommer ytterligare en viktig synpunkt. De principer, efter vilka den nuvarande fordonsskatten fördelats, fastställdes på en tid då sammansättningen av fordonbeståndet var en annan än nu. Detta har successivt förändrats särskilt i vad avser lastbilarnas tyngd. Vid bedömmningen av vägväsendets framtida medelsbehov utgör de tyngre fordonens krav på vägnätet en faktor av större betydelse än vad man tidigare räknat med. Det finns därför anledning ifrågasätta att de tyngre fordonen böra bära en större del av de vägkostnader, som skola gäldas av motorfordonstrafiken, än som f. n. är fallet. En sådan relativ ökning av skatten måste läggas på fordonsskatten, eftersom bensinskatten icke lämpligen kan differentieras för olika fordonstyper. Denna omfördelning av fordonsskatten kan i sin tur medföra en total höjning av fordonsskattens ram.

Då en omläggning av beskattningen i enlighet med vad här anförts kan komma att medföra en sänkning av bensenpriset, skulle frågan om rätt till restitution av bensinskatt i motsvarande mån minska i betydelse. Den bör dock vid utredningen tagas upp till närmare undersökning. Det är angeläget att ett eventuellt restitutionsförfarande icke blir onödigt komplicerat. I främsta rummet böra därför andra möjligheter än den individuella restitutionen undersökas.»

Frågan om restitution av den ordinarie bensinskatten för bland annat bensen, som använts i jordbrukets drift, aktualiserades ånyo vid 1951 års riksdag i anledning av yrkanden i ett flertal motioner. Sålunda framställdes i de likalydande motionerna I: 149 av herr Ivar Nilzon m. fl. och II: 191 av herr Svensson i Stenkyrka m. fl. samt i de likalydande motionerna I: 277 av herr Mannerskantz m. fl. och II: 362 av herr Dickson m. fl. yrkanden om restitution av skatt å bensen, som fr. o. m. den 1 januari 1951 och tills vidare förbrukades vid jordbruket till bensindrivna traktorer. Enligt de sistnämnda båda motionerna skulle restitutionsrätten avse hela den enligt 1929 års förordning utgående skatten eller sålunda 25 öre för liter. I motionerna I: 149 och II: 191 hade yrkandet begränsats till att avse restitution med 20 öre för liter. Restitutionen förutsattes skola ske i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder, som tillämpats vid restitution av tilläggsskatten å bensen, som förbrukats vid jordbruket till bensindrivna traktorer under år 1950.

Motionerna upptogs av 1951 års bevillningsutskott till behandling i betänkande nr 36. Efter en redogörelse för motionsyrkandena och vad som i vissa hänseenden förekommit vid restitutionsfrågans tidigare behandling anförde utskottet bl. a. följande:

»Då yrkanden om införandet av en restitutionsrätt för skatt å bensin, som använts vid jordbruket till bensindrivna traktorer, nu ånyo framkommit, må först erinras om att chefen för finansdepartementet den 6 mars i år med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallat en särskild utredningsman för att verkställa en allmän utredning rörande beskattningen av motorfordonstrafiken. Enligt de lämnade direktiven skall utredningen upptaga till bedömande bl. a. frågan om fördelningen av beskattningen på motorfordon och på bensin. Mot bakgrunden av övervägandena i detta hänseende skall sedan frågan om restitutionsrätten upptagas till prövning. Bevillningsutskottet har självfallet ingenting i och för sig att erinra emot att en allmän omprövning av hela beskattningen av motorfordonstrafiken nu igångsättes. Det torde emellertid stå klart att en utredning, som syftar till en genomgripande omläggning av beskattningen på här förevarande område, icke kan slutföras å sådan tid att förslag kan föreläggas årets riksdag.

Vid ett ställningstagande till de föreliggande motionerna måste detta förhållande tillmätas avgörande betydelse. Olägenheterna av ett uppskov med restitutionsfrågan beträffande jordbrukets bensintraktorer ligga i öppen dag. Såsom framhölls vid frågans behandling i höstas torde bensintraktorerna komma att till största delen försvinna, därest icke skatten å bensin, som användes i jordbruksdriften, borttages. Vad detta skulle betyda för det svenska jordbruket har närmare belysts i det tidigare omnämnda av 1950 års bevillningsutskott avgivna betänkandet nr 66. Inom utskottet har upplysts, att på många håll i landet förberedelser redan träffats för ombyggnad av bensintraktorer till fotogendrift. Därest beslut om restitution icke fattas inom den närmaste tiden torde betydande kostnader komma att nedläggas på dylika ur nationalekonomiska synpunkter icke önskvärda ombyggnadsarbeten. I det läge som sålunda uppkommit anser sig utskottet böra tillstyrka att frågan om restitution av skatt å bensin, som användes i jordbruket till bensindrivna traktorer, nu erhåller en provisorisk lösning i huvudsaklig överensstämmelse med vad som föreslagits i de likalydande motionerna I: 149 och II: 191 samt I: 277 och II: 362.

Beträffande restitutionsrättens omfattning ha olika yrkanden framkommit. I motionerna I: 277 och II: 362 har hemställts om att restitutionen måtte omfatta hela den ordinarie skatten, medan i motionerna I: 149 och II: 191 yrkandet begränsats till att avse 20 öre per liter. Med hänsyn till att restitutionsfrågan nu endast avses skola erhålla en provisorisk lösning, anser sig utskottet kunna förorda det i de sistnämnda motionerna framställda yrkandet. Utskottet vill dock understryka, att utskottet härmed icke tagit ställning till frågan vilken omfattning restitutionen skall givas vid en mera definitiv lösning av restitutionsspörsmålen.»

Bevillningsutskottet hemställde i nämnda betänkande bl. a., att riksdagen måtte bemyndiga Kungl. Maj:t att — i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder som tillämpats vid restitutionen av tilläggsskatten å bensin, som förbrukats vid jordbruket till bensindrivna traktorer under år 1950 — förordna om restitution med 20 öre per liter av den enligt 1929 års förordning utgående skatten å bensin, som från och med den 1 januari 1951 och tills vidare förbrukades vid jordbruket till bensindrivna traktorer.

Vid bevillningsutskottets betänkande funnos fogade två *reservationer*. I den ena reservationen, avgiven av herr Velande m. fl., ansågo reservanterna att den i utskottets hemställda avsedda restitutionen bort omfatta hela den enligt 1929 års förordning utgående bensinskatten eller sålunda 25 öre för liter. I den andra reservationen, avgiven av herr Olsson i Gävle m. fl., hemställdes om avslag på de föreliggande motionerna I: 149 och II: 191 samt I: 277 och II: 362. Som motivering härför åberopade reservanterna bl. a., att riksdagen så sent som i december 1950 dels avslagit framställda yrkanden om införandet av en omedelbar restitutionsrätt för den ordinarie skatten å bensin, som användes till jordbrukets bensindrivna traktorer, dels ock hos Kungl. Maj:t anhållit om en allmän översyn av restitutionsbestämmelserna samt att denna översyn dåmera igångsatts. Vid sitt ståndpunktstagande hade reservanterna förutsatt, att det av riksdagen uttalade önskemålet om förtursbehandling av jordbrukets restitutionsproblem komme att beaktas vid den pågående utredningen.

Riksdagen beslöt, med bifall till den sistnämnda reservationen, lämna de ifrågavarande motionerna utan åtgärd.

I de *nu föreliggande motionerna* har inledningsvis redogjorts för den tidigare behandlingen av den i motionerna berörda restitutionsfrågan. Därefter ha motionärerna anfört i huvudsak följande. Något förslag från den av statsrådet och chefen för finansdepartementet tillkallade utredningsmannen rörande restitutionsfrågan hade, såvitt motionärerna kände till, ännu vid motionernas avgivande icke avlämnats. Under sådana förhållanden torde det icke vara möjligt för Kungl. Maj:t att till vårsessionen vid årets riksdag framlägga förslag i restitutionsfrågan. Någon restitution till jordbruket av bensinskatt skulle sålunda icke kunna erhållas under innevarande år. Att detta beredde jordbruket uppenbara olägenheter och förluster sade sig självt. Även ur nationalekonomiska synpunkter vore den uteblivna restitutionen till nackdel. Motionärerna anslöte sig i detta fall till den motivering bevillningsutskottet vid 1950 och 1951 års riksdagar anfört.

Med skrivelse den 30 oktober 1952 har den särskilt tillkallade utredningsmannen för utredning rörande beskattningen av motorfordonstrafiken till statsrådet och chefen för finansdepartementet överlämnat en *promemoria med förslag om införande av rätt till viss restitution av bensinskatt, som erlagts för bensin till jordbrukets bensindrivna traktorer*.

Promemorian har för yttrande remitterats till vissa statliga myndigheter samt till vissa organisationer.

För klarläggande av vissa med föreliggande motioner sammanhängande frågor har utskottet under hand införskaffat från statens maskinprovningar en promemoria beträffande den nationalekonomiska betydelsen av bensindrift för jordbrukstraktorer samt från statens jordbruksnämnd en inom nämnden upprättad promemoria angående inverkan å jordbrukspriserna av

eventuell restitution av skatt å bensen till jordbrukets bensindrivna traktorer under senare delen av regleringsåret 1952/53.

Promemorian från *statens maskinprovingar* är av följande innehåll.

För här gjorda beräkningar användes nedanstående utgångsvärden vilka fastställdes vid tidigare undersökningar:

Bensinmotorn ger 10—15 % högre effekt än fotogenmotorn vid i övrigt lika förhållanden.

Bensinförbrukningen vid lika arbetsuppgift kan genomsnittligt beräknas bli ungefärligen 5 % lägre än fotogenförbrukningen (räknat i liter) beroende på att bensinmotorn lättare kan stannas vid tillfälliga avbrott i arbetet.

Bensinmotorns smörjoljeförbrukning är ungefär hälften av fotogenmotorns.

Under senare år har dieselmotorn börjat spela en allt större roll vid nyanskaffning av traktorer. Dieselmotorns bränsleförbrukning är väsentligt lägre än förgasarmotorns. Traktorer med dieselmotor betingar emellertid högre inköpspris. Övergång till dieseldrift är därför lönsamt endast om antalet traktordriftstimmar per år är relativt stort. Vid vilket antal driftstimmar lönsamhet inträder, beror främst på prisskillnaden mellan dieselmotorn och förgasarmotorn. Denna prisskillnad som för jordbrukstraktorer brukar uppgå till omkring 2 000 kronor eller något mera har under senare år visat en tendens att minska. Exempel finns sålunda nu på att en bestämd, modern traktortyp kan erhållas med dieselmotor för ett pris som med endast ungefär 1 000 kronor överstiger priset för samma traktor med fotogenmotor.

Med hänsyn till utvecklingen på detta område torde man behöva utgå ifrån att flertalet gårdar vars traktorer utnyttjas mer än 500 timmar per år kommer att vid nyanskaffning välja dieseltraktorer. Traktorer med förgasarmotorer har i sådana fall icke konkurrenskraft även om bensinskatten kunde helt frånräknas.

För den närmaste tiden torde man kunna räkna med en årlig anskaffning av cirka 12 000 traktorer. De senaste årens anskaffning har legat något högre. Med hänsyn till det stegrade intresset för dieseldrift kan man möjligen räkna med att högst $\frac{2}{3}$ av antalet erforderliga nya traktorer eller 8 000 kommer att väljas med förgasarmotor. Detta tal, som endast utgör ett uppskattat värde för den allra närmaste tiden, kan beräknas sjunka om utvecklingen på dieselområdet fortsätter.

Tidigare har en traktor med bensinmotor kunnat köpas 200—400 kronor billigare än samma traktor med fotogenmotor. För närvarande kan man endast i en del fall räkna med en sådan skillnad. I andra fall föreligger ingen skillnad. Därest en genomsnittlig, reell prisskillnad på 100 kronor per traktor föreligger skulle om fotogentraktorer måste köpas i stället för bensintraktorer en årlig extra utgift för landet på ungefär 800 000 kronor uppstå.

Av större betydelse är att fotogenmotorn ger 10—15 % lägre effekt än bensinmotorn. Detta innebär att anskaffning av fotogentraktorer, enbart för inköpet, medför en utgiftsökning i storleksordningen 12 %. Beräknas de traktorer som ingår i de aktuella storleksgrupperna kosta i genomsnitt omkring 9 000 kronor, utgör den totala anskaffningskostnaden för 8 000 traktorer ungefär 72 miljoner kronor. Den erforderliga motoreffekten kan, om bensintraktorer får väljas, köpas för en kostnad som är 8—9 miljoner kronor lägre än om fotogentraktorer måste väljas. Detta värde har då beräknats på grundval av försäljningspriset till jordbrukarna.

Man kan icke räkna med att restitution av bensinskatten annat än i undantagsfall kommer att medföra att redan anskaffade traktorer förändras från fotogendrift till bensindrift. Den ekonomiska vinsten genom bensin-traktorernas lägre bränsleförbrukning kan därför endast efter hand göra sig gällande.

Om t. ex. 8 000 traktorer med en total bränsleförbrukning av 11 000 m³ per år drives med bensin i stället för fotogen torde en besparing i fråga om drivmedel på minst 550 m³ beräknas bli möjlig. Sålunda skulle om bensin väljes, landets årliga valutabehov för anskaffning av drivmedel till de enligt ovan gjorda beräkning årligen erforderliga 8 000 förgasartraktorerna kunna reduceras med ungefär 100 000 kronor. Härvid har importpriset för bensin beräknats vara 19 öre per liter. Ersättes samtliga nu använda fotogen-traktorer, inom de storleksgrupper där dieseltraktorer för närvarande icke är ekonomiska, med bensintraktorer, uppstår en minskning av det årliga behovet importerat bränsle på totalt omkring 3 500 m³ eller i importvärde cirka 700 000 kronor.

Bensinmotorernas lägre smörjoljeförbrukning kan i de aktuella storleksgrupperna beräknas ge en besparing per traktor på minst cirka 30 kg smörjolja årligen. För 8 000 traktorer blir den årliga minskningen sålunda 240 000 kg och för 50 000 cirka 1 500 000 kg.

I den inom *statens jordbruksnämnd* upprättade promemorian har anförts följande.

Enligt ett nyligen upprättat förslag ha statsverkets kostnader för viss restitution av bensinsskatt till jordbrukets bensindrivna traktorer beräknats till 1,5 miljoner kr. per år.¹ Om förslaget genomföres, komma de i jordbrukskalkylen upptagna kostnaderna för drivmedel att i motsvarande mån minskas. Det bör emellertid erinras om att jordbrukskalkylen numera omsluter mycket stora belopp. Jordbrukets kostnader uppgå sålunda för produktionsåret 1952/53 till i runt tal 4 260 milj. kr. Beloppet för bensinsskatte-restitution utgör sålunda knappt fyra hundra delar procent av jordbrukets totala kostnader och ligger följaktligen långt inom felmarginalerna för jordbrukskalkylen.

Beträffande konsekvenserna ur prisregleringssynpunkt av en eventuell restitution av bensinsskattemedel redan från och med den 1 januari 1953 må följande anföras.

Enligt det system för prissättning på jordbrukets produkter och förnödenheter, som gäller för regleringsåret 1952/53, skola de på våren 1952 fastställda priserna icke ändras under årets lopp utom i det fall att en omräkning av jordbrukskalkylen på hösten 1952 visar ett över- eller underskott, som är större än 4 procent av den totala intäktssumman (den s. k. 4-procentregeln) samt i det fall att jordbrukets kostnader ökas till följd av löneförhöjningar på grund av nya kollektivavtal för lantarbetare eller andra arbetargrupper. — Enligt den nu omräknade men ännu ej offentliggjorda jordbrukskalkylen² kommer någon justering i anledning av 4-procentregeln sannolikt ej att ske.

I samband med att överenskommelser träffats om grunderna för prisregleringen på jordbrukets produkter ha statsmakterna under senare år fram-

¹ H. Nitelius: Promemoria med förslag om införande av rätt till viss restitution av bensinsskatt, som erlagts för bensin till jordbrukets bensindrivna traktorer (stencilrad, daterad den 30 oktober 1952).

² Den verkställda omräkningen av jordbrukskalkylen har nu offentliggjorts.

hållit bl. a., att överenskommelserna ej böra utgöra hinder för det centrala regleringsorganet att vidtaga sådana prisjusteringar, som äro påkallade ur försörjningssynpunkt. Dylika prisjusteringar böra emellertid om möjligt avvägas så att relationen mellan inkomst- och kostnadssumman i kalkylen icke påverkas. Om genom statens försorg priset på en förnödenhet höjes bör alltså jordbruket beredas kompensation härför. En på samma sätt företagen prissänkning på en förnödenhet bör ge myndigheterna rätt att i motsvarande grad sänka priset på någon av jordbrukes produkter. Förhandlingar härom bör naturligtvis ske i vanlig ordning. (Se t. ex. prop. 236/52, s. 115—116.)

I samband med tidigare överenskommelser om grunderna för prisregleringen på jordbrukets produkter och förnödenheter (jämför prop. 245/1950, s. 21) har av statsmakterna framhållits bl. a., att därest vid sidan av de träffade uppgörelserna priser eller subventioner, som fastställts av Kungl. Maj:t eller statlig myndighet, ändras med påföljd att relationen mellan inkomster och kostnader i jordbrukskalkylen jämväl ändras bör effekten av pris- eller subventionsändringen utjämnas så att relationen blir oförändrad. Denna regel får anses gälla alltjämt.

I samband med införandet av tilläggs katt å bensin den 1 april 1948 upptogs särskilda förhandlingar mellan livsmedelskommissionen å den ena sidan och Sveriges lantbruksförbund och RLF å den andra om kompensation för den till följd härav inträdda kostnadsökningen för jordbruket (för såväl jordbrukets traktorer, dragbilar och jeepar som mejerier och slakterier). Förhandlingarna resulterade i en överenskommelse, vilken bl. a. innebar, att jordbruket erhöi kompensation för den av bensinprishöjningen föranledda kostnadsökningen (med avdrag för restitution till jordbrukets traktorer av tilläggs katt å bensin) (LK:s skriv. 22 juni 1948; Kungl. Maj:ts beslut den 26 juni 1948). Överenskommelsen föregicks av en särskild utredning av inverkan på balansen mellan jordbrukets inkomster och kostnader av olika förändringar i prisregleringen. Det bör tilläggas, att denna balansering förekom under ett år, då 4-procentregeln ägde tillämpning.

Sammanfattningsvis kan sägas, att enligt den praxis, som under senare år tillämpats, en eventuell bensinskatterestitution fr. o. m. $\frac{1}{1}$ 1953 bör föranleda en justering av motsvarande storlek av priset på någon av jordbrukets produkter, som i ena eller andra formen är föremål för statlig prisreglering. Samtidigt bör emellertid beloppets relativa ringhet beaktas.

Utskottets yttrande.

I de förevarande, likalydande motionerna I: 103 och II: 139 har hemställts, att riksdagen måtte bemyndiga Kungl. Maj:t att — i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder som tillämpats vid restitution av tilläggs katten å bensin som förbrukats vid jordbruket till driften av bensindrivna traktorer under år 1950 — förordna om restitution med 20 öre för liter av skatten å bensin, som från och med den 1 januari 1952 och tills vidare förbrukas vid jordbruket till bensindrivna traktorer. I sitt till innevarande års riksdags vårsession avgivna memorial nr 56 har utskottet hemställt, att riksdagen måtte till höstsessionen uppskjuta behandlingen av förevarande motioner. Riksdagen har bifallit utskottets hemställan.

Såsom ovan anmärkts genomfördes år 1950 en omläggning av bensinbe-

skattningen. Den genom beslut av 1948 års riksdag införda tilläggsskatten å bensin av 27 öre för liter upphävdes. Samtidigt höjdes den ordinarie skatten från 18 öre till 25 öre för liter. Den nya skattesatsen trädde i kraft den 1 januari 1951. Under den tid tilläggsskatten utgått enligt särskilda av riksdagen lämnade medgivanden förelegat restitutionsrätt för tilläggs-skatt å bensin, som förbrukats till jordbrukets bensindrivna traktorer. Under tiden den 1 april 1948—den 31 december 1949 hade restitution i stort sett anknutits till då gällande ransoneringssystem i fråga om bensin och genom-förts under statens livsmedelskommissions överinseende och kontroll. Resti-tution under år 1950 hade — sedan bensinransoneringen avvecklats i no-vember 1949 — grundats på det schematiska normsystem, som tillkommit under ransoneringstiden och enligt vilket restitution beviljats för ett visst antal liter bensin, som fastställts med hänsyn till storleken av för vissa ända-mål bearbetad jordbruksareal och vissa transporter. Restitutionsärendena avseende tiden efter den 1 januari 1950 ha handlagts av statens jordbruks-nämnd.

Vid 1950 års riksdag väcktes ett flertal motioner med yrkanden om ut-vidgad rätt till restitution av skatt å bensin, som använts inom jordbruket, trädgårdsodlingen, det yrkesmässiga fisket och industrien. I anledning av motionerna hemställde riksdagen i skrivelse den 9 december 1950 (nr 420), att Kungl. Maj:t måtte skyndsamt föranstalta om en allmän översyn av bestämmelserna om rätt till restitution av skatt å bensin, som förbrukas för andra ändamål än för trafik på allmän väg — därvid i första hand restitu-tionsrätten i fråga om vid jordbruket använd bensin borde omprövas — samt för riksdagen framlägga de förslag vartill denna översyn kunde för-anleda.

Yrkanden om restitution av skatt å bensin, som från och med 1 januari 1951 och tills vidare förbrukades vid jordbruket till bensindrivna traktorer, framställdes i ett flertal vid 1951 års riksdag väckta motioner. Dessa restitu-tionsyrkanden avsågo å ena sidan hela den ordinarie bensinskatten eller sålunda 25 öre för liter och å andra sidan en del av skatten, nämligen 20 öre för liter. Riksdagen lämnade motionerna utan åtgärd med motivering, att riksdagen så sent som i december månad år 1950 dels avslagit framställda yrkanden om införande av en omedelbar restitutionsrätt och dels hos Kungl. Maj:t anhållit om en allmän översyn av restitutionsbestämmelserna samt att denna översyn igångsatts.

I de nu föreliggande motionerna I: 103 och II: 139 har ånyo ställts yrkan-de om restitution med 20 öre för liter av bensin, som från och med den 1 januari 1952 förbrukas vid jordbruket till bensindrivna traktorer. De skäl, som nu åberopas för införandet av en omedelbar restitutionsrätt, äro de-samma, som varit föremål för riksdagens prövning såväl år 1950 som år 1951.

I den diskussion, som under senare år förts i fråga om restitution av skatt å bensin, som förbrukas vid jordbruksdrift, har understrukits att den nu utgående bensinskatten medförde en felaktig inriktning av traktoranskaff-

ningen. Detta förhållande har ytterligare belysts i det av utskottet inhämtade yttrandet från statens maskinprovningar. Eftersom enighet torde råda beträffande detta spörsmål finner utskottet icke anledning att här närmare beröra de besparingar, som kunna förväntas genom en ökad bensindrift. Utskottet inskränker sig därför till att framhålla, att det är en angelägenhet av vikt att den i motionerna berörda restitutionsfrågan löses på ett ändamålsenligt sätt samt att detta sker så snart som möjligt.

Med skrivelse den 30 oktober i år har den särskilt tillkallade utredningsmannen för utredning rörande beskattningen av motorfordonstrafiken till statsrådet och chefen för finansdepartementet avlämnat en promemoria med förslag om införande av rätt till viss restitution av bensinskatt, som erlagts för bensin till jordbrukets bensindrivna traktorer. Utredningsmannen har föreslagit individuell restitution av skatt för bensin, som förbrukas av bensindrivna traktorer i jordbruksdrift, för tiden efter nu löpande produktionsår, d. v. s. från och med den 1 september 1953 fram till den 1 januari 1955, vid vilken sistnämnda tidpunkt ett definitivt förslag till ändringar i beskattningen av motorfordonstrafiken enligt utredningsmannens mening kan beräknas träda i kraft. Det nu framlagda förslaget innebär i korthet, att restitution av bensinskatt skall ske med 250 kronor per år för varje i jordbruksdrift använd bensindriven traktor. I övrigt anser utredningsmannen, att bensinskatten liksom hittills skall beaktas såsom omkostnadspost i jordbrukskalkylen. Statsverkets kostnader för en individuell restitution i den föreslagna omfattningen har av utredningsmannen beräknats till 1,5 miljoner kronor för år.

Vid behandlingen av föreliggande motioner har utskottet tagit del av utredningsmannens förslag till lösning av restitutionsfrågan, men det är givetvis icke möjligt för utskottet att nu göra något uttalande rörande den tekniska utformningen av det framlagda förslaget, över vilket remissyttranden ännu icke avgivits. Utskottet vill erinra om att utredningsmannens förslag är avsett allenast såsom ett provisorium för tiden till dess ändringarna i beskattningen av motorfordonstrafiken blivit genomförda. Inom utskottet ha emellertid framförts åtskilliga synpunkter, av vilka här må återgivas allenast följande. Sålunda har framhållits att vid individuell restitution jämväl måste beaktas den förbrukning av bensin som sker i jordbruksdrift med användande av traktorer tillhöriga maskinhållare och maskinstationer. Vidare har den meningen framförts, att även vid en schablonmässigt utformad restitutionsmetod hänsyn borde tagas till jordbruksdriftens omfattning i det enskilda fallet.

Kostnaderna för den bensin, som användes inom jordbruket, samt skatten därå ha upptagits såsom omkostnadspost i jordbrukskalkylen för såväl föregående som nu löpande produktionsår. I de föreliggande motionerna har yrkats restitution av viss del av skatten å bensin, som använts från och med ingången av år 1952. På grund av att bensinskatten beaktats vid prissättningen av jordbrukets produkter under innevarande kalenderår anser utskottet uteslutet att införa en rätt till restitution för detta år. Det måste

nämligen undvikas att det blir en dubbel kompensation för den erlagda bensinskatten. För uträknande av möjligheten att införa en restitutionsrätt avseende skatt å bensin, som förbrukas från och med den 1 januari 1953 vid jordbruket till bensindrivna traktorer, har utskottet under hand inhämtat upplysningar från statens jordbruksnämnd. Av den ovan intagna promemorian framgår, att en justering av jordbrukskalkylen är möjlig därest en individuell restitution genomföres under nu löpande produktionsår. För att en restitutionsrätt skall få betydelse för nyanskaffning av traktorer under nästa år bör enligt utskottets mening en dylik rätt införas i början av år 1953.

Sammanfattningsvis vill utskottet framhålla att under senare år flera olika restitutionssystem diskuterats samt att, efter det att det senast framlagda förslaget remissbehandlats, material kommer att föreligga för en provisorisk lösning av jordbrukets restitutionsfråga. Utskottet förväntar därför att proposition i ämnet skall framläggas i början av nästa års riksdag, och utskottet anser att rätten till restitution bör avse skatt å bensin, som från och med den 1 januari 1953 användes vid jordbruket till bensindrivna traktorer.

Genom vad ovan anförts anser utskottet motionerna besvarade.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottets hemställa, att de likalydande motionerna I: 103 av herr Ivar Nilzon m. fl. och II: 139 av herr Svensson i Stenkyrka m. fl. om restitution av skatt å bensin, som förbrukas vid jordbruket till bensindrivna traktorer, måtte anses besvarade genom vad utskottet ovan anført.

Stockholm den 18 november 1952.

På bevillningsutskottets vägnar:

ADOLV OLSSON.

Närvarande:

från första kammaren: herrar Sjödahl, Heüman, Franzon*, Gustaf Elofsson*, Petrén, Velande, Ramberg, Werner, Rune Johansson och Magnusson*; samt

från andra kammaren: herrar Olsson i Gävle, Kristensson i Osby, Jonsson i Skedsbygd, Orgård*, Persson i Svensköp, Sjölin, Olofsson, Kärrlander, Henriksson* och Nilsson i Svalöv.

* Icke närvarit vid justering av betänkandet.